

EL LLENGUATGE

A cops de roc

ELS diccionaris d'equivalències (castellà-català) proposen, com a equivalent principal del substantiu castellà «pedrada», la mateixa forma que, com a derivat de *pedra*, és també un mot català, però, a part d'altres formes, cap dels que hem consultat no indica el nom compost —si es vol, la locució nominal— *cop de roc*, que ens atreviríem a afirmar que és la més usual per a la designació de la idea que en castellà es designa per mitjà de «pedrad». És cert que el Diccionari Fabra defineix el derivat *pedrada* amb uns termes concloents: «acció de tirar una pedra; cop donat amb la pedra tirada; pl. combat tirant-se pedres». I que per a *cop de roc* es limita a indicar aquesta expressió com un simple exemple de l'ús del mot *roc*. Però no hi ha dubte que *cop de roc* no significa únicament «cop donat amb un roc», sinó que s'ha fet servir profusament amb el mateix significat complex amb què el Fabra defineix *pedrada*. Segurament en trobaríem nombrosos exemples en els textos dels nostres narradors. En podem citar, si més no, de memòria, un d'un poeta, el vers ben conegut de Joan Maragall: *D'un cop de roc llançat amb massa traca*. («La vaca cega»).

Els cops de roc es poden llançar amb la mà —amb dues tècniques diferents: disparant el braç a l'alçada de l'espatlla o bé per baix, refregant-lo per la cintura—, amb tirador i amb mandró. El Fabra defineix perfectament el *tirador*: «forqueta als extrems de la qual se subjecten dues gomes unides per un tros de cuir, badana, etc., en el qual es posen pedretes, perdigons, etc., que llança estirant les gomes i deixant-les anar bruscament». Sembla que, des de fa un cert temps, en lloc de *tirador*, que és la denominació genuïna d'aquesta mena d'arma infantil, hom en diu, especialment a Barcelona, «tiraxines» o «tiratxines», forma deguda a la pressió del castellà, encara que no hem vist que la reculli cap dels nostres diccionaris de barbarismes. Però més perplexitat ens produeix l'ús que hem sorprès de la forma «tirafones», que sembla una esmena desencertada de la forma incorrecta «tiraxines». Hom no tira fones amb cap instrument, sinó que la fona serveix per a tirar o llançar projectils ella mateixa. Cal no confondre, doncs, el *tirador*, instrument de fàcil maneig, amb la *fona*, *mandró* o *bassetja*, instrument de més abast i potència, que exigeix ja el maneig d'un especialista, i que rep aquesta triple denominació.

Albert Jané